

ДАНИЕЛА МЛАДЕНОВА

ПРЕДГОВОР

chitanka.info

В последните години българската литература осезаемо премина трудния път от литература на кратките или пък леките прозаични жанрове и предимно женската лирика към литература с повече измерения. Литература, в която се появиха и прозаисти със сериозни произведения, в които дишат преживяванията на българското общество в днешните дни. Романистика, която е актуална почти колкото публицистиката, но вече е художествена проза.

„Феникс“ от Иван Янев може да се нареди съвсем достойно до книгите на вече утвърдени имена, намерили добър прием сред българския читател, който доскоро беше свикнал да търси любимите си прозаисти предимно сред преводни автори. Тя има достойнствата да се превърне в литературно явление — добър език, стегната композиция и динамичен сюжет, и най-важното — плод е на талантливо и грижовно към детайлите перо.

Изборът на главни герои не е необичаен за българската литература — мюсюлманка и българин — Лейла и Ян — събрани от случайността и провидението. Тя е мюсюлманка, чужденка, бежанка с дете на ръце, преследвана от неумолимите закони на страната си, а той? Един силен самотник с голямо сърце, решен да ѝ помогне да намери спокойно кътче в недружелюбния свят.

Голяма изненада е решението на автора историята между двамата да не се превърне в любовна драма. Подобно твърде очевидно и донякъде банално (макар и добро от комерсиална гледна точка) развитие е отхвърлено в името на добрата проза, която търси внушения многопосочни, дълбоки и дори философски. Въпреки нестандартния избор на сюжет, в текста не са допуснати излишни обяснителни отклонения и умозрителни пасажии — баналната, егоцентрична слабост на много съвременни български писатели.

Сюжетът накратко: Лейла е бежанка. Образована мюсюлманка, престъпила строгите правила на своя свят и извършила непредумишлено убийство под натиска на обстоятелствата, тя е принудена да бяга с малката си дъщеричка Амира от смъртоносния гняв на близките на бащата на детето си (с когото няма брак и когото убива по непредпазливост в гнева си). Така попада в български бежански лагер, където правят опит да я изнасят, а има и по-страшно — когато успява да се измъкне оттам, чувства, че хора от нейния напуснат, страшен свят я следят и търсят отмъщение. В ужас и

безизходица, заслонила се от дъжда и студа до една витрина — такава я заварва на някаква непозната улица Ян. И предлага своята безкористна помощ и шанс за спасение. И точно там е точката на майсторското пречупване на сюжетната посока.

Драмата се превръща в екшън. Простете, че използвам, макар и с неудоволствие, филмова терминология, но то е, защото авторът е съумял да пресъздаде събитията с висока реалистичност, да съхрани динамиката на действието от първото до последното изречение и да изгради пълнокръвни образи. Всички герои в романа — не само главните, както твърде често се случва, но и второстепенните, та дори животните и природата, са напълно завършени и със собствен характер и история.

Носят специфичен натюрел. Накратко — запомнят се!

И ето тук, в този момент на действието, сюжетът прави от книгата роман, защото тръгва да се развива из всички пластове на обществото ни. Из всички посоки на неподредения ни свят.

Ян взима Лейла под крилото си с твърдото решение да ѝ осигури работа и дом в България, води я да ношува в дома на приятел. Търси контакт със Службата за бежанците, за да ѝ издаде български паспорт. Под принудата на буквата на закона и за да се справи с жестоката и ехидна шефка на Службата за бежанци, решава да сключи с жената граждански брак. И не, не защото е заплепен от екзотичната и красота, а за да спаси две бедстващи човешки същества, да им даде криле и смисъл да продължат живота си, без да иска нищо за себе си. Отмъщението на Лейлиния свят, който ги дебне отвсякъде, не допуска толкова прост изход. Нито в живота, нито в романа „Феникс“. Лейла и дъщеричката и са отвлечени, измъчвани и по чудо спасени от своя благодетел. Той се оказва човек с комбинативен ум и бойни умения, който просто не бива да бъде предизвикван ненужно.

Няколко думи и за Лейла. Общото внушение на романа е (поне за мен като читател, макар и да съм рецензент), че няма обикновени бежанци. Всеки човек, бил той мюсюлманин, християнин, в каквото и да вярва, какъвто и да е по народност, има право на живот и бъдеще. Има право да обича и да бъде обичан. Ето есенцията на нейното верую: „Да, положих неимоверни усилия да разчупя стереотипа по отношение на жените, но се оказа, че не е достатъчно, защото вкореняването с векове отношение към нас не може да се промени от

една или десет, дори и от сто образовани жени. Мъжете няма да го позволят, защото те искат жените да са им прислужници и секс уреди, а не партньори. Ето това е разликата, към която аз се стремя, и бих искала и дъщеря ми да бъде част от една по-справедлива система, а не от закостенели порядки, налагани от побъркани, псевдорелигиозни гурута. Аз направих своя избор и че е правилен, съм категорично сигурна. А дали ще успея, или всичко ще приключи несполучливо, тепърва ще разберем“.

Тук е мястото да направя кратък преглед на второстепенните образи, които придават на повествованието тази филмова плътност, за която споменах по-горе.

Дъщеричката на Лейла — Амира, е необикновено дете. Тя е аутист. Състояние, което, знайно е, все още е недоразбрано дори от напредналите общества, а какво остава за един строг мюсюлмански свят. Високоинтелигентна, но неспособна да общува — това е още едно смело и неочаквано попадение в нишките на романа — Амира е обречена в родната си страна, където жените са, както е известно, в неравноправна социална ситуация.

Читателска симпатия и любопитство предизвиква и образът на Отшелника. Приятелят на Ян от други времена, човекът, който приютава двете бежанки някъде из България, в крайезерната си хижица някъде в нищото, за да бъдат в безопасност, докато спасителят им се погрижи за документалните им неуредици. Образ на алиенирания човек, който е преживял повече, отколкото е нужно. Комуто е достатъчен покрив над главата, тишината далеч от града, вярно куче наоколо и даровете на природата. И който никога не забравя приятелите от миналото и е готов да застане зад гърба им в беда.

Сценарният характер на текста се чувства ярко и в сцената между Ян и бившата му съпруга, която разполага с достатъчно връзки, за да помогне на младата жена и детето ѝ и към която той се обръща за помощ. Срещата им е една от най-динамичните сцени в книгата и образец за отлично пресъздаден диалог. (Да отбележа, че боравенето с пряка реч не е от силните страни на съвременната българска проза. Тук читателят няма да страда от несръчно направени сцени.)

Няма да утежнявам повече рецензията си с изброяване на герои и събития. Ще завърша само с тези, малко непрофесионални, но пък

напълно искрени думи: колкото и пъти да прочета това несъмнено талантливо четиво, няма да спра да се изненадвам от внезапния обрат на финала, който отваря сетивата за съвсем различен прочит на текста и за ново преосмисляне на читателските ми преживявания.

Даниела Младенова

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.